

Σε λίγες μέρες, την 21ην Ιουνίου, θα έχουμε την επέτειο της ένδοξης Μάχης του Κιλκίς – Λαχανά.

Η επανάσταση του 1821 που τη γιορτάζουμε όπως της αξίζει, είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση του νεότερου Ελληνικού κράτους.

Με τους Βαλκανικούς όμως Πολέμους 1912-1913 το ελληνικό κράτος απελευθέρωσε και αγκάλιασε και όλους τους Ελληνικούς Πληθυσμούς της Μακεδονίας μας, μέχρι την Καβάλα.

Θα πρέπει όμως να τονίσουμε ότι την εξασφάλιση της Ελληνικής κυριαρχίας στην Μακεδονία μας την έδωσε ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος με την ένδοξη μάχη Κιλκίς-Λαχανά, όπου 8.700 έλληνες θυσιάσαν ένδοξα τη ζωή τους για την ελευθερία των Ελλήνων της Μακεδονίας μας.

Μάχη Κιλκίς – Λαχανά, 19-21 Ιουνίου 1913

Γράφει ο Κωνσταντινίδης Ιωάννης, Ταξίαρχος ε.α.

Μετά τη σύναψη της Συνθήκης του Λονδίνου, μεταξύ της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και των Συμμαχικών δυνάμεων (Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία, Μαυροβούνιο), ήλθε η ώρα να ξεκαθαρίσουν τα Βαλκανικά κράτη τις μεταξύ τους διαφορές, για τη διανομή των Οθωμανικών εδαφών της Βαλκανικής. Οι απαιτήσεις της Βουλγαρίας απέβλεπαν στην επέκτασή της σ' ολόκληρη τη Μακεδονία. Η Σερβία και η Βουλγαρία είχαν συνάψει συμφωνία διανομής, αλλά κατόπιν η Σερβία δεν αναγνώριζε πια τη συμφωνία αυτή γιατί ενώ υπολόγιζε ότι στο μερίδιό της θα περιλαμβάνεται και η Αλβανία και θα αποκτούσε διέξοδο στην Αδριατική, τώρα με την ίδρυση του Αλβανικού κράτους (από Ιταλία και Αγγλία) περιορίζονταν τα κέρδη προς Δυσμάς. Η Βουλγαρία όμως επέμενε να πάρει όλα τα συμφωνηθέντα εδάφη.

Με την Ελλάδα δεν υπήρχε καμία συμφωνία διανομής. Οι Σέρβοι αναγνώριζαν τα δικαιώματα της Ελλάδας επί των εδαφών που κατείχε ο Ελληνικός Στρατός. Η Βουλγαρία όμως επεδίωκε να εξώσει την Ελλάδα, από τα εδάφη αυτά και να ιδρύσει την Μεγάλη Βουλγαρία της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου, του 1878.

Η Βουλγαρία είχε πάρει την απόφασή της. Θα αναλάμβανε αιφνιδιαστικά ομόχρονη επίθεση κατά του Σερβικού και Ελληνικού Στρατού. Η απόφασή τους στηρίχθηκε στην αλαζονεία που κατείχε την πολιτική και στρατιωτική της ηγεσία, για την δήθεν ηθική και μαχητική υπεροχή του Βουλγαρικού στρατού και τις στρατηγικές ικανότητες της Διοικήσεώς του, και στην περιφρόνηση των ικανοτήτων του Σερβικού και Ελληνικού Στρατού. Η Σερβία και η Ελλάδα έβλεπαν ότι ο από Βουλγαρίας κίνδυνος ήταν κοινός, και στις 19 Μαΐου συνδέθηκαν σε αμυντική συμμαχία.

Η Βουλγαρική κυβέρνηση, προς εφαρμογή του σχεδίου της, μετακίνησε τον όγκο του στρατού της προς την Μακεδονία και προς τα Σερβοβουλγαρικά σύνορα. Στα μέσα Ιουνίου οι μετακινήσεις είχαν περατωθεί. Ταυτόχρονα όμως έλαβαν τα μέτρα τους η Σερβία και η Ελλάδα, με προώθηση των συγκεντρώσεων των δυνάμεών τους. Εναντίον του Ελληνικού Στρατού διατέθηκε η 2α Βουλγαρική Στρατιά, υπό τον Στρατηγό Ιβάνωφ, ανεπτυγμένη στην γραμμή Δοϊράνη - Κιλκίς - Λαχανάς - βόρεια πλευρά Παγγαίου όρους - Ελευθερούπολη και εναντίον των Σέρβων αναπτύχθηκε η 4η Βουλγαρική Στρατιά στην περιοχή Ιστίπ - Ραδοβίτσα - Στρώμνιτσα.

Την νύχτα 16-17 Ιουνίου 1913, ο Βουλγαρικός Στρατός επιτέθηκε ταυτόχρονα κατά των Σερβικών και Ελληνικών θέσεων. Η 2η Στρατιά επιτέθηκε αρχικά κατά των Ελληνικών προφυλακών στο Παγγαίο. Στις 17 Ιουνίου οι επιθέσεις επεκτάθηκαν προς Νιγρίτα και δυτικά της λίμνης Αρτζάνι. Την νύχτα 17-18 Ιουνίου η Βουλγαρική δύναμη (1250 ανδρών) που διέμενε στη Θεσσαλονίκη ως φιλοξενούμενη αιχμαλωτίστηκε κατόπιν μάχης. Στις 18 Ιουνίου έφθασε στη Θεσσαλονίκη ο βασιλιάς Κωνσταντίνος με τον επιτελή του Ιωάννη Μεταξά και αναλαμβάνει την Διοίκηση των Ελληνικών Δυνάμεων.

Ο πόλεμος άρχισε ακήρυχτος

Στο νέο αυτό πόλεμο έμπαινε ο Ελληνικός στρατός με ακμαϊότερες ηθικές δυνάμεις, φλεγόμενος από την επιθυμία να τιμωρήσει τους Βουλγάρους, για την προκλητικότητα και δολιότητα τους.

Ο Στρατηγός Ιβάνωφ, αφού απώθησε τις Ελληνικές προφυλακές, σχεδίαζε να αναλάβει στις 19 Ιουνίου γενική επίθεση προς Θεσσαλονίκη. Τον πρόλαβε όμως η επιθετική εξόρμηση ολόκληρου του ελληνικού το βράδυ της 19ης Ιουνίου και τον καθήλωσε σε άμυνα.

Οι Δυνάμεις του Ιβάνωφ ανέρχονταν σε 59 τάγματα πεζικού, 124 πυροβόλα και 7 ίλες ιππικού. Τα ισχυρότερα κέντρα αμύνης του ήταν το Κιλκίς και ο Λαχανάς από απόψεως αμυντικής οργανώσεως (από την 16 Οκτωβρίου 1912). Στο Κιλκίς διέθεσε μόνο 8 τάγματα, στον δε Λαχανά και εκατέρωθεν του Στρυμονικού 20 τάγματα. Οι υπόλοιπες δυνάμεις του κατανεμήθηκαν βορείως Λίμνης Αρτζάν, στις Σέρρες και από Παγγαίο μέχρι Ελευθερούπολη. Ειδικά στο μέτωπο Παγγαίου - Ελευθερούπολης διέθεσε 12 τάγματα τα οποία αχρηστεύθηκαν, γιατί τα καθήλωσε να φυλάγουν τις ακτές, προς απόκρουση ενδεχομένως αναβάσεως από την θάλασσα.

Το πρωί της 19ης Ιουνίου οι 2η, 4η, 5η και 3η Μεραρχίες ξεκίνησαν από την γραμμή Λητή - Μονόλοφος - Νέα Φιλαδέλφεια - Αγιονέρι με συγκλίνουσες κατευθύνσεις προς Κιλκίς. Οι 6η και 1η από Άσσηρο και Προφήτη προς Λαχανά.

Στο δεξιό πλευρό η 7η Μεραρχία από Αρέθουσα προς Νιγρίτα και στο αριστερό η 10η Μεραρχία από γέφυρα Γουμένιτσας επί του Αξιού προς λίμνη Αρτζάν.

Άρχισε η μάχη Κιλκίς-Λαχανά με σύγχρονη επίθεση ολοκλήρου του Ελληνικού Στρατού. Γενικά μάχη επί μετώπου 80 χιλιομέτρων με 8 Μεραρχίες, συμπαρατεταγμένες, με κύρια ενέργεια προς Κιλκίς, διά τεσσάρων (4) Μεραρχιών.

Στις 8 το πρωί άρχισε η επαφή με τις Βουλγαρικές προφυλακές. Στις 10:00 η μάχη είχε αναπτυχθεί. Οι 4 Μεραρχίες προς Κιλκίς είχαν εμπλακεί σε σφοδρότατο αγώνα προ της προωθημένης αμυντικής τοποθεσίας των Βουλγάρων επί της γραμμής Πέρινθος - Μαυρονέρι - Νέο Γυναικόκαστρο. Η επίθεση διεξήγето κάτω από πυκνότατο πυρ του Βουλγαρικού Πυροβολικού και πεζικού και μέσα στις πυρκαγιές των σπαρτών που άναψαν από τις εκρήξεις των Βουλγαρικών οβίδων. Δεξιά προς Λαχανά η 1η και 6η Μεραρχίες πλησίασαν τις βουλγαρικές θέσεις μετά το μεσημέρι και στις 3 το απόγευμα άρχισαν την επίθεσή τους.

Μέχρι το βράδυ η προωθημένη τοποθεσία του Κιλκίς είχε πέσει κατόπιν φονικού αγώνα και οι Βούλγαροι οπισθοχωρούσαν προς την κύρια τοποθεσία αντιστάσεώς τους γύρω από το Κιλκίς. Στον Λαχανά επίσης αποσύρονταν στην κύρια τοποθεσία τους Προφήτης Ηλίας - Παλιόκαστρο. Στο δεξιό πλευρό η 7η Μεραρχία είχε ανατρέψει την Βουλγαρική

αντίσταση στο στενωπό Σκεπαστού και στο αριστερό η 10η ανέτρεψε τους Βουλγάρους προς Αρτζάν. Μεταξύ Κιλκίς και Αρτζάν η Ταξιαρχία Ιππικού επιτηρούσε το κενό.

Την επόμενη η μάχη ξανάρχισε. Όλη την ημέρα οι Μεραρχίες ενεπλάκησαν σε σκληρότατους αγώνες για να πλησιάσουν σε αποστάσεις εφόδου κατά της κύριας Βουλγαρικής τοποθεσίας. Τα πυρά των Βουλγάρων όμως ήταν φονικότατα και το έδαφος τόσο ακάλυπτο, ώστε οι Ελληνικές δυνάμεις καθηλώθηκαν.

Η κρίση της μάχης επήλθε την επομένη 21η Ιουνίου με σειρά ορμητικών εφόδων διά της λόγχης. Η τοποθεσία του Κιλκίς έπεσε στις 11 το πρωί, του δε Λαχανά στις 4 το απόγευμα. Η 2α Βουλγαρική Στρατιά διασπάσθηκε και ένα μέρος της δυνάμεώς της τράπηκε προς Δοϊράνη ενώ το μεγαλύτερο μέρος της διέφυγε πανικόβλητο προς Σέρρες.

Η τριήμερη μάχη του Κιλκίς - Λαχανά στοίχισε στον Ελληνικό Στρατό 8.700 νεκρούς και τραυματίες πολύ βαρύ το τίμημα, έκρινε όμως ολόκληρη την πορεία του πολέμου. Οι Βούλγαροι τρόμαξαν, αιφνιδιάσθηκαν με την καθολική ήττα τους σε όλη την έκταση του πεδίου της μάχης, δεν κατόρθωσαν να συνέλθουν, το ηθικό τους κατέπεσε και υποχώρησαν βαθιά προς τα στενά της Κρέσνας.

Οι μεγάλες απώλειες που υπέστη ο Ελληνικός στρατός, οφείλονταν στην επικρατούσα αντίληψη ότι το πεζικό ήταν ικανό να πετύχει μόνο του, χωρίς ισχυρή προστασία του πυροβολικού, την εκπόρθηση μιας ισχυρά οργανωμένης εχθρικής τοποθεσίας. Στην μάχη Κιλκίς - Λαχανά λίγες περιπτώσεις οργανωμένης συνεργασίας Πεζικού - Πυροβολικού παρουσιάσθηκαν, όπως στον Λαχανά που πραγματικά η δράση του πυροβολικού οργανώθηκε σε στενή συνεργασία με την προσπέλαση του πεζικού. Στις περισσότερες φάσεις του αγώνα στο Κιλκίς το πεζικό επετίθετο ανεξάρτητα από την προχώρηση και κατάληψη θέσεων βολής από το πυροβολικό. Οι απώλειες υπήρξαν φοβερές. Παρ' όλες όμως τις απώλειες το πεζικό προχωρούσε σ' αυτό το ακάλυπτο έδαφος που δεν παρείχε ούτε ένα μέτρο απυρόβλητο. Προχωρούσε με τους Διοικητές Συνταγμάτων επικεφαλής με όλους τους αξιωματικούς στην πρώτη γραμμή, ατρόμητο, έφθανε στην απόσταση εφόδου και ορμούσε με την λόγχη, κύμα ακατάσχετο, ακαταγώνιστο. Εκεί η λόγχη νίκησε το πυρ!

Τι στρατός ήταν αυτός;

Ήταν ο στρατός που είχε δημιουργήσει η πνευματική τάξη της Ελλάδος. Καθηγητές, ποιητές, λογοτέχνες, με τον λόγο τους, με τα έργα τους, με την διδασκαλία τους είχαν ποτίσει το λαό, τη νεολαία με την Αγάπη προς την Πατρίδα.

Ο Εθνικός μας ποιητής, ο Κωστής Παλαμάς, στα αποκαλυπτήρια του Ηρώου του Κιλκίς, εξύμνησε την ηθική δύναμη του στρατού αυτού. Η Ελλάς στέκεται στα υψώματα του Κιλκίς και μιλάει σ' αυτούς που αγωνίστηκαν.

"Είμαι η πατρίδα. Μουσική στο διάβα μου τον αέρα δένει. Ριζώνω όπου σταθώ. Φως όπου πατώ σπέρνω, και μιας αλήθειας και μιας χάρης είμ' εγώ η μητέρα και ήρθα. Τον Ύμνο φέρνω".

Και ο Ύμνος της Πατρίδας, λέει ο ποιητής στη συνέχεια του λόγου του, είναι η ζωογόνος δύναμη του Γένους:

"Τον Ύμνο τον πολύφωνα και σάλπισμα κι' αηδόνι φέρνω, να πάει τη δόξα μας βαθιά κρυφά όπου καίει του Γένους η καρδιά".

Σήμερα μετά από 95 χρόνια πρέπει εμείς οι μεταγενέστεροι να υποκλιθούμε στον αγώνα και την θυσία των προγόνων μας που με τη ζωή τους μας χάρισαν την ανεξαρτησία και έτσι μπορούμε σήμερα να αναπνέουμε την δροσερή αύρα της Ελευθερίας.

Τιμή και δόξα αθάνατοι νεκροί!!!